

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 6 maj 1922 kl. 1/2 11 f. m

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt befrielse för riksbanken under viss tid från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld.

I en till riksdagen avlåten, den 28 april 1922 dagtecknad proposition nr 253, som hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att riksbanken må för tiden från och med den 16 maj till och med den 30 juni 1922 vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, med rätt dock för riksbanken att, om förhållandena därtill giva anledning, före utgången av nämnda tid återupptaga inlösningen av bankens sedlar.

Statsråden *Sandler* och *Örne* hava till återopade statsrådsprotokollet tillkännagivit, att de icke biträdde ifrågavarande hemställan.

Beträffande frågans tidigare behandling tillåter sig utskottet hänvisa till den redogörelse, som lämnats i proposition nr 137 till den nu församlade riksdagen samt till utskottets den 23 mars 1922 dagtecknade utlåtande nr 23. Här må endast erinras, att riksdagen enligt skrivelse den 31 mars 1922 medgivit, att riksbanken finge för tiden från och med den 1 april till och med den 15 maj 1922 vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, med rätt dock för riksbanken att, om förhållandena därtill gäve anledning, före utgången av nämnda tid återupptaga inlösningen av bankens sedlar.

Kungörelse härom utfärdades berörda den 31 mars.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 8 saml. 27 häft. (Nr 37—38.)

Förevarande framställning om fortsatt befrielse från guldlösningssskyldigheten har föranletts av en utav fullmäktige i riksbanken till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse den 22 april 1922, däri fullmäktige anfört följande:

Riksbanks-
fullmäk-
tige.

»I skrivelse till Eders Kungl. Maj:t den 24 sistlidne februari begärde fullmäktige i Sveriges riksbank framläggande för riksdagen av proposition angående riksbankens befrielse *under tiden till och med den 15 maj 1922* från skyldigheten att inlösa sina sedlar med guld och att till visst pris köpa guld i plants. Att fullmäktige begärde fortsatt befrielse endast för denna korta tid, berodde därpå, att fullmäktige ansågo den möjligheten icke vara utesluten, att sedelinlösningen skulle inom nämnda tid kunna återupptagas eller, med andra ord, att en återgång till guldmyntfot inom nämnda tid skulle kunna ske såväl i vårt land som i vissa andra länder. Då emellertid efter all sannolikhet så icke torde kunna bliva fallet före den 15 instundande maj, anse sig fullmäktige nu bära hos Eders Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande av åtgärder för förlängning av tiden för befrielsen.

Vårt lands ekonomiska ställning gent emot utlandet är fortfarande sådan, att vi, om vi hade att taga hänsyn endast till våra egna förhållanden, när som helst borde kunna återgå till guldmyntfot, d. v. s. återupptaga sedelinlösningen och upphäva guldexportförbudet. Men vi äro, när det gäller att taga detta steg, i avgörande grad beroende även av förhållandena i utlandet. Det gäller att se problemet i hela dess sammanhang och att med hänsyn härtill träffa den rätta tidpunkten. En förhastad återgång till guldmyntfot kunde medföra olycksdigra följder, i jämförelse med vilka olägenheterna av någon tids dröjsmål äro av föga betydelse.

En återgång till guldmyntfot av Sverige ensamt, under det att samtliga övriga europeiska länder fortfarande låte guldmyntfoten vara suspenderad, skulle, såsom fullmäktige tidigare framhållit, vara ett i hög grad riskabelt företag. Stockholm skulle härigenom bliva den enda öppna guldmarknaden i Europa. Sveriges riksbanks guldförråd skulle bliva det enda i Europa, som utan skydd stode öppet för alla. Vårt land skulle härigenom kunna riskera sin i jämförelse med flertalet andra länder relativt gynnsamma valutaställning samt möjligen bliva nödsakat att inom kort tid åter frångå guldmyntfoten.

Sveriges återgång på egen hand till guldmyntfot skulle varken i in- eller utlandet mötas med förtroende inom kretsar, där man äger förutsättningar att bedöma innebörden av ett sådant steg. Man skulle med rätta betvivla, att det skulle bliva oss möjligt att ensamma i Europa upprätthålla guldmyntfoten. Och härigenom kunde lätt vår nyupprättade guldmyntfot undermineras. Å andra sidan skulle man säkerligen i utlandet icke underlåta att begagna tiden att på vår bekostnad tillgodose sina egna mot våra stridande intressen. Att den svenska kronan skulle komma att göras till föremål för arbitrageaffärer i en hittills icke bevittnad utsträckning, vore givet. Sveriges ekonomiska anseende i utlandet, som för närvarande är gott, skulle ytterligare stärkas, om vi i betryggande sällskap med andra länder överginge till guldmyntfot, men försvagas, om vi inlåte oss på äventyret att ensamma på egen hand övergå till en guldmyntfot, rörande vars fortbestånd man hade grundade skäl att hysa tvivel.

Den stabilisering av den svenska kronans värde i förhållande till dollar, som skulle vara det närmast liggande ändamålet med vår återgång till guldmyntfot, är

praktiskt taget redan nådd. Och utsikter saknas icke till att denna stabilisering skall kunna upprätthållas. Någon stabilisering i förhållande till andra valutor än dollar skulle icke följa, om Sverige ensamt överginge till guldmyntfot. En sådan övergång skulle sålunda knappast medföra några fördelar, som vi icke redan nu hava, men väl utsätta oss för stora och oberäkneliga risker, och i varje fall skulle fördelarna icke på långt när uppväga riskerna.

Den djupgående ekonomiska kris, i vilken vårt land, liksom flertalet andra länder, för närvarande befinner sig, innebär en bjudande maning till att frångå med stor varsamhet. Sveriges återgång ensamt till guldmyntfot skulle innebära tillkomsten av ett nytt osäkerhetsmoment till de många redan för handen varande.

Vid övervägande av förutsättningarna för vårt lands återgång till guldmyntfot hava fullmäktige givetvis även undersökt möjligheten av ett samgående med de europeiska länder, som jämte Sverige hava de bästa utsikterna att inom kort kunna återgå till guldmyntfot. Denna undersökning har givit vid handen, att man i England ställer sig avvaktande och att man i Holland och Schweiz icke synes vara benägen för en återgång till guldmyntfot utan Englands deltagande. Bäst vore naturligtvis, om nämnda fyra länder kunde handla samtidigt. Men när England återgår till guldmyntfot, borde enligt fullmäktiges mening också Sverige kunna taga detta steg, oberoende av hur Holland och Schweiz handla.

När detta kan komma att ske, kan för närvarande icke bedömas. Då emellertid föga utsikt synes vara för handen, att det kan ske före den 15 instundande maj, bör riksbanken befrias från skyldigheten att inlösa sina sedlar med guld under tiden efter nämnda dag och intill dess att återgång till guldmyntfot sker. Tiden för befrielsen torde lämpligen kunna begränsas till utgången av instundande juli månad.»

Beträffande innehållet i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Frågan om återupptagande av sedlarnas inlösen med guld var, såsom av den i propositionen lämnade redogörelsen framgår, senast föremål för riksdagens behandling under sistlidna mars månad och medgavs riksbanken fortsatt befrielse från sedelinlösningsplikten för tiden till och med den 15 innevarande maj. Det framhölls vid berörda tillfälle, att alla vore ense därom, att enda vägen för uppnående av en stabilisering av prisnivån vore återgång till en effektiv guldmyntfot samt att detta borde ske på den lagstadgade guldparitetens grund. Såväl tull- och traktatkommittén som fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret hade uttalat sig för lämpligheten av en dylik åtgärd, en uppfattning som också delades av Kungl. Maj:t och riksdagen.

I avseende härå har någon förändring icke heller inträffat, i det att även nu samtliga, såväl fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret som Kungl. Maj:t, alltjämt äro av samma mening.

Utskottet.

Beträffande åter tidpunkten, då en dylik återgång borde äga rum, hava olika åsikter gjort sig gällande. Det har sålunda från några håll förmenats, att man nu icke längre borde uppskjuta att vidtaga den ifrågavarande åtgärden. Å andra sidan framhålles allt fortfarande likasom vid frågans senaste behandling, att man i berörda avseende icke borde handla annat än i samförstånd med andra länder, vilkas valuta-ställning vore närmast jämförlig med vår. Av propositionen framgår, att såväl fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret som departementschefen äro av den mening, att Sverige icke ensamt bör återgå till guldmyntfot. Utskottet vill för sin del ansluta sig till denna uppfattning. Under sådana förhållanden får utskottet, som i likhet med departementschefen förutsätter, såväl att ifrågavarande spörsmål ägnas all vederbörlig uppmärksamhet som ock att åtgärder ej må vidtagas, vilka kunna försvåra vårt lands återgång till guldmyntfot inom den närmaste tiden, tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition nr 253.

Stockholm den 6 maj 1922.

På bankoutskottets vägnar:

EMIL KRISTENSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Gustafsson, Öhngren, Waller, Strömberg, Vindahl, Berge, Bodin* och *Ström* samt

av andra kammaren: herrar *Kristensson, Gustafsson* i Örebro, *Borggren, Bäcklund, Sommelius, Kloo, Wikström** och *Strindlund*.

* Ej närvarit vid justeringen.

Reservation:

av herr *Wikström*, som yrkat avslag å Kungl. Maj:ts proposition.